

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.006.05.2016
P/16/070

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/16/070 — Przeciwdziałanie e-uzależnieniu dzieci i młodzieży

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler

Urszula Dziedzic, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/24/2016 z dnia 26 kwietnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka
kontrolowana

Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej INTEGRACJA, 37-464 Stalowa Wola ul. Polna 18, zwane dalej Stowarzyszeniem.

kierownik jednostki
kontrolowanej

Edyta Nowaczewska, Prezes Stowarzyszenia od dnia 18 kwietnia 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 3-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą² Stowarzyszenie uzyskało w 2015 r. środki w wysokości 65.000 zł z Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBdPN) na realizację zadania związanego z profilaktyką e-uzależnienia dzieci i młodzieży w formie programu profilaktyczno-edukacyjnego. Stowarzyszenie dysponowało wystarczającym potencjałem rzeczowym i osobowym do wykonywania podjętego działania. Realizacja zadania odbywała się zgodnie z harmonogramem określonym w umowie, a założone cele zostały osiągnięte. Stowarzyszenie dobrało adresatów prowadzonych działań profilaktycznych, po rozeznaniu potrzeb środowiska lokalnego w tym zakresie. Środki z dotacji zostały wykorzystane w całości i zgodnie z przeznaczeniem. Mimo, iż zgodnie z zapisami umowy dla zadania został wydzielony odrębny rachunek bankowy, służący do operacji finansowych, Stowarzyszenie dokonało zapłaty gotówkowej za faktury na łączną kwotę 507 zł. Oprócz ww. kwoty 507 zł, środki z dotacji zaewidencjonowane zostały w księgach rachunkowych zgodnie z § 6 umowy zawartej z KBdPN, a ewidencja finansowo-księgowa prowadzona była zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³, i odzwierciedlała poniesione wydatki na realizację umowy. Stwierdzono dowody księgowe, w których dokonywano poprawek przy użyciu korektora, co było niezgodne z przepisem art. 22 ustawy o rachunkowości. Realizując zadanie *Chrońmy młodość w sieci* ze środków dotacji Wojewody Podkarpackiego rozliczono koszty w łącznej kwocie 6.200 zł za zakwaterowanie

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Zgodnie z upoważnieniem okres objęty kontrolą od 1 stycznia 2013 r. do dnia zakończenia kontroli

³ Dz. U z 2013 r. poz. 330, ze zm.

i dojazd uczestników zadania zarówno ze szkół ponadgimnazjalnych jak i gimnazjów, pomimo, że dotacja ta przeznaczona była jedynie dla szkół ponadgimnazjalnych. Sprawozdanie dotyczące zadania *Chrońmy młodość w sieci* sporządzone zostało na podstawie dokumentów potwierdzających jego realizację.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wysokość środków z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych na realizację programów Ministra Zdrowia dotyczących rozwiązywania problemów wynikających z e-uzależnienia i prawidłowość ich wykorzystania.

Opis stanu
faktycznego

1. W dniu 30 kwietnia 2015 r. Stowarzyszenie złożyło do Ministra Zdrowia (MZ) wniosek na realizację zadania ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych (FRPH) w zakresie nadużywania/uzależnienia od mediów elektronicznych. Wniosek obejmował: *Realizację działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z nadużywaniem komputera i Internetu*, w ramach zadania: *Chrońmy młodość w sieci – program na rzecz bezpiecznego korzystania z Internetu przez młodzież*, zwanego dalej zadaniem *Chrońmy młodość w sieci*. Zgodnie ze złożonym wnioskiem całkowity koszt zadania wynosił 82.798 zł, a wnioskowana kwota zadania stanowiła 66.198 zł, tj. 80%. Pozostałe środki stanowiły: dotację Wojewody Podkarpackiego⁴ – 7.400 zł (9%), oraz środki własne (wkład osobowy, w tym świadczenia wolontariuszy i pracę społeczną członków) – 9.200 zł (11%).

Na podstawie umowy z dnia 3 sierpnia 2015 r. zawartej z KBdPN, Stowarzyszenie otrzymało na realizację ww. zadania środki FRPH w kwocie 65.000 zł, co stanowiło 98,2% kwoty wnioskowanej. Nieotrzymane środki w kwocie 1.198 zł dotyczyły transportu uczestników zadania do ośrodka szkoleniowego. Zgodnie z umową pozostała kwota stanowiła środki z innych źródeł, tj. 8.598 zł – dotacja Wojewody Podkarpackiego oraz 9.200 zł własny wkład osobowy.

Prezes Stowarzyszenia podała, że (...) w wyniku rozstrzygnięcia konkursu przyznano dotację w wysokości 65.000 zł. Jednocześnie Stowarzyszenie nie otrzymało pisma, ani e-maila z informacją o przyznaniu takiej kwoty dotacji i przyczynach obniżenia kwoty w stosunku do wnioskowanej. Nie posiadamy także wiedzy dlaczego kwota została pomniejszona o 1.198 zł w kategorii zadania dotyczącej transportu.

Środki w łącznej kwocie 82.798 zł⁵ przeznaczono zgodnie z umową na realizację zadania *Chrońmy młodość w sieci*, którego głównym celem był wzrost wiedzy i świadomości młodzieży szkolnej, kadry pedagogicznej i rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu poprzez zorganizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych na terenie 12 szkół ponadpodstawowych w Stalowej Woli, w okresie od 1 września do 31 grudnia 2015 r. Zadanie to obejmowało:

- część edukacyjną tj. realizację warsztatów edukacyjnych i zadaniowych dla pedagogów i nauczycieli (po 2 osoby z każdej szkoły) oraz liderów młodzieżowych (po 4 przedstawicieli z każdej szkoły) obejmujących zagadnienia bezpieczeństwa w sieci, cyberprzemocy, bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu, a także spotkania – prelekcje z rodzicami obejmujące zagadnienia związane z zagrożeniami dla dzieci wynikającymi z używania komputera i Internetu, połączone z prezentacją

⁴ Część środków dotacji otrzymanej w ramach umowy z dnia 14 maja 2015 r. na realizację zadania *Chrońmy Młodość – program poprawy bezpieczeństwa w szkołach ponadgimnazjalnych z terenu Stalowej Woli*, realizowanego w ramach rządowego programu ograniczenia przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej”, zwanym dalej zadaniem *Chrońmy Młodość*

⁵ 65.000 zł ze środków FRPH, 8.598 zł ze środków dotacji Wojewody Podkarpackiego oraz 9.200 zł ze środków wkładu własnego

szkolnych systemów zapobiegania i reagowania na cyberprzemoc, przeprowadzone w każdej szkole przez przeszkolonych liderów młodzieżowych, przy pomocy kadry pedagogicznej,

- część profilaktyczną tj. realizację zajęć profilaktyczno-edukacyjnych w klasach przeprowadzonych przez liderów młodzieżowych przy wsparciu dorosłych, na podstawie opracowanych przez młodzież scenariuszy,

- część informacyjną tj. zorganizowanie i przeprowadzenie konkursu na projekt twórczy dotyczący społecznej kampanii lokalnej w zakresie zapobiegania uzależnieniom i zagrożeniom związanym z nadużywaniem komputera i Internetu oraz wydanie informatora dla nauczycieli i rodziców.

Zaplanowane zadanie zrealizowano w całości. Brakującą kwotę 1.198 zł, stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą wnioskowaną, a kwotą otrzymaną z FRPH, pokryto ze środków dotacji otrzymanej od Wojewody Podkarpackiego.

(dowód: akta kontroli str. 10-145, 494)

W dniu 31 marca 2016 r. Stowarzyszenie złożyło do MZ wnioski na realizację zadania ze środków FRPH, o charakterze takim jak zadanie realizowane w 2015 r., o zasięgu wojewódzkim. Zgodnie ze złożonym wnioskiem zadanie do realizacji zaplanowano na terenie 16 szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z powiatów: niżańskiego, tarnobrzskiego, leżajskiego i łańcuckiego, które miały zostać wybrane po podpisaniu umowy na realizację zadania. Całkowity koszt zadania określono na kwotę 90.095 zł, a wnioskowana kwota dofinansowania zadania stanowiła 80.000 zł, tj. 89%. Pozostałe zaplanowane środki stanowiły: dotację Kuratorium Oświaty w Rzeszowie⁶ – 7.895 zł (9%), oraz środki własne (wkład osobowy, w tym świadczenia wolontariuszy i pracę społeczną członków) – 2.200 zł (2%). Do dnia 17 czerwca 2016 r. nie podpisano umowy na realizację powyższego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 146-175)

2. Stowarzyszenie w okresie składania wniosku oraz w czasie wykonywania zadania
Chrońmy młodość w sieci posiadało zasoby rzeczowe i osobowe do jego realizacji. Stowarzyszenie dysponowało pomieszczeniami biurowymi wraz z wyposażeniem w sprzęt biurowy⁷. Trenerzy warsztatów dla kadry i liderów młodzieżowych – bezpośredni realizatorzy zadania *Chrońmy młodość w sieci* posiadali przygotowanie (doświadczenie) pedagogiczne do pracy z dziećmi i młodzieżą, i tak:

- trener podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych, koordynator zadania – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku socjologia, studiów podyplomowych w zakresie przygotowania pedagogicznego, rekomendacja I stopnia trenera warsztatu umiejętności psychospołecznych wydana przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne, zaświadczenie o uczestnictwie w międzynarodowej konferencji nt. *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie*,

- trener – konsultant podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku psychologia, dyplom ukończenia studium policealnego w zakresie doradztwa personalnego,

- trener podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku psychologia, rekomendacja I stopnia trenera

⁶ Wg ustnych wyjaśnień Prezesa Stowarzyszenia na dzień 17 czerwca 2016 r. nie ma podpisanej umowy o przyznanie dotacji z Kuratorium Oświaty w Rzeszowie. W przypadku braku tych środków Stowarzyszenie będzie zobowiązane uzyskać środki z innych źródeł lub pokryć z własnych środków

⁷ Zgodnie z zapisami wniosku o środki na realizację zadania część szkoleniowa zaplanowana została do realizacji w ośrodkach szkoleniowych

warsztatu umiejętności psychospołecznych wydana przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne,

- trener podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych oraz trener – konsultant przy opracowaniu materiałów szkoleniowych dla kadry i liderów – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku pedagogika, świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie kryminologii z elementami profilaktyki przestępczości,

- trener podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku psychologia, dyplom ukończenia studium pedagogicznego,

- trener podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku psychologia,

- trener – konsultant podczas warsztatów kadry i liderów młodzieżowych – dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku pedagogika.

Ponadto ww. osoby ukończyły kurs umiejętności pracy metodą treningu grupowego i posiadały doświadczenie w realizacji projektów edukacyjnych, szkoleniowych, czy profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 176-277)

3. Zaplanowane działania w ramach zadania *Chrońmy młodzież w sieci*, finansowanego ze środków FRPH wykonano zgodnie z postanowieniami zawartej umowy. Zakres rzeczowy określony w umowie został zrealizowany w terminach wynikających z ustalonego harmonogramu. Wydatki zostały faktycznie poniesione w wysokościach i terminach określonych w umowie. Obejmowały one:

- koszty merytoryczne w wysokości 76.163 zł (w tym kwota 59.565 zł stanowiła środki FRPH), poniesione na transport, zakwaterowanie i wyżywienie uczestników zadania, wynagrodzenia trenerów prowadzących szkolenia i warsztaty oraz przeszkolonej kadry pedagogicznej, wynagrodzenia za opracowanie raportu ewaluacyjnego, opracowanie materiałów szkoleniowych, zakup materiałów promocyjnych, biurowych oraz upominków i nagród konkursowych,

- koszty administracyjne w wysokości 6.508 zł (w tym kwota 5.308 zł stanowiła środki FRPH), poniesione na obsługę księgową zadania i wynagrodzenie koordynatora,

- koszty rzeczowe w wysokości 127 zł stanowiące środki FRPH poniesione na zakup materiałów biurowych i karty do telefonu.

Zgodnie z założeniami przyjętymi we wniosku⁸, określone zostały spodziewane korzyści i rezultaty wynikające z realizacji zadania *Chrońmy młodzież w sieci*. Ujęte zostały w dwie grupy, tj. rezultaty twarde wyrażone wartościowo, które służyły do pomiaru celu głównego i częściowo do celów szczegółowych oraz rezultaty miękkie, które były pomocne do pomiaru ww. celów.

Realizując zadanie *Chrońmy młodzież w sieci*, osiągnięto zakładane rezultaty, które obejmowały głównie:

- przeprowadzenie 40 godzin warsztatów edukacyjnych dla 24 przedstawicieli kadry pedagogicznej oraz 90 godzin warsztatów edukacyjnych dla 48 liderów młodzieżowych z 12 szkół, które uczestniczyły w realizacji zadania *Chrońmy młodzież w sieci*,

⁸ Który stanowił załącznik do umowy na realizację zadania *Chrońmy młodzież w sieci*,

- opracowanie i przeprowadzenie testu wiedzy (pre-test i post-test) dla kadry pedagogicznej i liderów młodzieżowych, który wskazywał na poziom przyrostu ich wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych,
- wypracowanie 24 scenariuszy zajęć profilaktyczno-edukacyjnych w klasach z zakresu bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu przez zespoły liderów,
- opracowanie 12 szkolnych systemów zapobiegania i reagowania na cyberprzemoc skonsultowanych przez młodzież, nauczycieli i rodziców,
- zrealizowanie 192 godzin zajęć w klasach dla 2.434 uczniów oraz 96 godzin prelekcji dla 1.997 rodziców i opiekunów w zakresie wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z Internetu i zagrożeń związanych z nadużywaniem komputera i Internetu,
- zrealizowanie 48 godzin konsultacji wspierających młodzież podczas przygotowania twórczych projektów do konkursu,
- zorganizowanie i przeprowadzenie konkursu na twórczy projekt dotyczący lokalnej kampanii społecznej promującej bezpieczeństwo w sieci.

Poprzez realizację wyznaczonych zadań i rezultatów osiągnięte zostały cele zadania *Chrońmy młodzież w sieci*, które obejmowały podniesienie wiedzy i świadomości młodzieży szkolnej, kadry pedagogicznej i rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu.

Kadra pedagogiczna i liderzy młodzieżowi wybrani zostali zgodnie z kryteriami określonymi we wniosku na realizację zadania *Chrońmy młodzież w sieci* – po wyrażeniu chęci udziału w projekcie (złożenie formularza zgłoszeniowego) i uzyskaniu rekomendacji dyrektora danej szkoły.

Doboru szkół dokonano w wyniku długoletniej współpracy oraz ze względu na potrzebę objęcia uczniów tych szkół profilaktyką dotyczącą zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu, co było sygnalizowane podczas realizacji zadania *Chrońmy Młodzież*. W zadaniu uczestniczyły wszystkie szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne z terenu Stalowej Woli.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że *podczas realizacji zadania Chrońmy młodzież w sieci do udziału w programie zaproszono wszystkie szkoły ponadpodstawowe z terenu Stalowej Woli. Miejsce realizacji zadania, czyli Stalowa Wola zostało wybrane w związku z realizacją poprzedniego programu „Chrońmy Młodzież” i potrzebą zajęcia się zjawiskiem bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu przez młodzież, sygnalizowanego przez pedagogów oraz dyrektorów stalowowolskich szkół. Podczas diagnozy problemu prowadzonej na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie sprawdzano dostępne źródła informujące o sytuacji dzieci i młodzieży w związku ze zjawiskiem cyberprzemocy, nadmiernego korzystania z tzw. „nowych mediów”, uzależnienia, itp. Z różnego rodzaju raportów i realizowanych badań w tym zakresie, m.in. przez NIK w 2014 r.⁹, EU Kids Online – programu badawczego skoncentrowanego na problematyce użytkowania Internetu przez dzieci i młodzież czy Fundacji Dzieci Niczyje wynika, że nasilenie problemów i potrzeb w tym zakresie występuje głównie w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Stąd dokonano wyboru tych właśnie szkół. O przystąpieniu do programu decydowali dyrektorzy szkół, którzy przekazywali zgłoszenie szkoły do programu. W zgłoszeniu tym każdy z dyrektorów rekomendował do udziału 2-4 przedstawicieli kadry pedagogicznej ze swojej szkoły. Byli to głównie psychologowie szkolni, pedagodzy, wychowawcy klas – osoby na co*

⁹ Przeciwdziałanie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży P/13/068

dzień zajmujące się pracą wychowawczą. Następnie przeszkolona kadra pedagogiczna dokonywała wyboru liderów młodzieżowych – osoby rozpoznawalne na terenie szkoły i zmotywowane do udziału w programie. Kaskadowy sposób rekrutacji jest jednym ze standardów Stowarzyszenia wykorzystywanym podczas realizacji programów skierowanych do nauczycieli i liderów młodzieżowych. Zapewnia także trafny dobór uczestników i nie sprawia trudności w rekrutacji.

Dla zadania *Chrońmy młodość w sieci* prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową. Oprócz wydatków dokonanych w formie gotówkowej na kwotę 507 zł, (0,8% środków dotacji), pozostałe środki FRPH ewidencjonowano na wyodrębnionym rachunku bankowym prowadzonym dla zadania *Chrońmy młodość w sieci*. Ewidencja finansowo-księgowa prowadzona dla wydatków dokonywanych na tym rachunku, była zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. Stowarzyszenie nie było płatnikiem podatku VAT.

(dowód: akta kontroli str. 70-86, 347-355, 405-407, 493)

Stwierdzono, że przy realizacji zadania *Chrońmy młodość w sieci*, w ramach kosztów merytorycznych dokonano zwiększenia o 14,63 zł, w stosunku do planu w kosztorysie określonym umową, jednocześnie zmniejszając koszty administracyjne o 12,20 zł i koszty rzeczowe o 2,43 zł. Takie działanie było niezgodne z zapisami umowy, ze względu na to, iż zmiany kosztów można było dokonywać jedynie w obrębie danej grupy kosztów (merytorycznych, administracyjnych i rzeczowych), a przekroczenie uważano za pobranie dotacji w nadmiernej wysokości.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że podczas realizacji zadania wydatki związane z kosztami administracyjnymi i rzeczowymi zostały poniesione w mniejszym stopniu niż zaplanowano w budżecie. Z kolei w wydatkach merytorycznych poniesiono większe koszty związane m.in. z drukiem Informatora dla rodziców i nauczycieli, stąd dokonano przesunięcia kwoty w wysokości 14,63 zł. Stowarzyszenie nie dokonało zwrotu niniejszej kwoty ponieważ podczas przygotowania sprawozdania finansowego czekało na decyzję pracownika merytorycznego z Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, który to sprawozdanie weryfikował pod względem zgodności z zapisami wniosku o dofinansowanie i umowy. Sprawozdanie zostało zaakceptowane stąd nie dokonano zwrotu. W trakcie kontroli NIK prezes Stowarzyszenia kontaktowała się w dniu 7.06.2016 r. z pracownikiem Działu Rozwiązywania Problemów Hazardowych w Krajowym Biurze, który potwierdził, że sprawozdanie zatwierdzone na etapie składania przez pracownika merytorycznego Działu Finansowego jest zaakceptowane stąd przesunięcie w/w kwoty pomiędzy kategoriami także zostało zatwierdzone.

(dowód: akta kontroli str. 11-98, 278-399, 493)

4. Sprawozdania z realizacji zadania *Chrońmy młodość w sieci* zostały opracowane na podstawie dokumentów źródłowych potwierdzających wykonanie zadania. Dane wykazane w sprawozdaniu finansowym były zgodne z danymi ujętymi w dowodach księgowych i w ewidencji księgowej (poza jednym wydatkiem na kwotę 50 zł). Sprawozdanie merytoryczne zawierało opis zrealizowanych zadań, osiągniętych rezultatów i celu zadania. Stowarzyszenie przekazało do KBdPN sprawozdania: finansowe i merytoryczne z realizacji zadania *Chrońmy młodość w sieci*, w terminie określonym umową, tj. 30 stycznia 2016 r. poprzez system Trintab, które zostały zweryfikowane, zaakceptowane i przesłane do archiwum. Po weryfikacji i zaakceptowaniu sprawozdania wysłano pocztą w lutym 2016 r. do KBdPN.

(dowód: akta kontroli str. 62-98)

5. KBdPN, ani inny podmiot publiczny nie przeprowadzał kontroli w zakresie wykorzystania przez Stowarzyszenie, środków FRPH w ramach zadania *Chrońmy młodość w sieci*.

(dowód: akta kontroli str. 400-404)

6. Środki otrzymane z FRPH na zadanie *Chrońmy młodość w sieci*, wykorzystano w pełnej wysokości.

(dowód: akta kontroli str. 11-98, 371-399)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Realizując zadanie *Chrońmy młodość w sieci*, dokonano zapłaty gotówkowej za faktury na łączną kwotę 507 zł (0,8 % kwoty dotacji z FRPH) pomimo, że zgodnie z zapisami umowy dla ww. zadania został wydzielony odrębny rachunek bankowy, służący do operacji finansowych związanych wyłącznie z realizacją tego zadania. Ponadto w ewidencji księgowej wyodrębnionej dla tego zadania, nie ujęto wydatku dokonanego w formie gotówkowej za fakturę na kwotę 50 zł (0,07% kwoty dotacji z FRPH). Natomiast w rozliczeniu ww. zadania powyższy wydatek ujęto jako koszt projektu *Chrońmy młodość w sieci*.

(dowód: akta kontroli str. 357-399, 405-407)

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że w przypadku ponoszenia wydatków na działania zaplanowane w zadaniu *Chrońmy młodość w sieci* nie wszystkie były możliwe do zrealizowania w formie płatności przelewem, tak aby dokonać wszystkich płatności na rachunku bankowym wyodrębnionym do realizacji ww. zadania. Część kosztów poniesiono w formie gotówkowej, wykorzystując środki finansowe dostępne w kasie Stowarzyszenia. Z powodu braku możliwości wybrania czeku do wypłaty gotówki z wyodrębnionego rachunku dokonano zwrotu środków wydatkowanych z kasy Stowarzyszenia poprzez przekazanie kwoty z subkonta na konto podstawowe. (...) Karta telefoniczna na kwotę 50 zł (...), została zakupiona przez koordynatora projektu *Chrońmy młodość w sieci*. Faktura została opisana przez koordynatora jako wydatek nie dotyczący programu *Chrońmy młodość w sieci*, a następnie przekazana do księgowej, która zaksięgowała ww. fakturę zgodnie z opisem, a nie jako wydatek tego programu. Następnie koordynator projektu dokonał zmiany błędnie sporządzonego opisu na odwrocie faktury, jako wydatku realizowanego w projekcie *Chrońmy młodość w sieci*, zgodnie z preliminarem określonym w umowie. Zmiana została zrobiona za pomocą korektora, co wynikało z niewiedzy koordynatora i znajomości ustawy o rachunkowości w tym zakresie. Nie poinformował o zmianach księgowej projektu, co skutkowało nieuwzględnieniem faktury przez księgową w ewidencji księgowej projektu *Chrońmy młodość w sieci*. Natomiast wydatek ten przez nieświadomość ujęto w rozliczeniu zadania *Chrońmy młodość w sieci*.

(dowód: akta kontroli str. 69-86, 347-352, 357-399, 405-409)

2. Stwierdzono 10 dowodów księgowych, w których dokonywano poprawek przy użyciu korektora, tj. niezgodnie z przepisem art. 22 ustawy o rachunkowości. Poprawiane treści dotyczyły nr kont księgowych i kwot przy dekretacji dowodu księgowego, treści opisu sporządzonego na fakturze (czego dotyczył wydatek i z jakich środków został sfinansowany), daty dotyczącej dnia wystawienia rachunku, sposobu dokonania zapłaty na rachunku – zapisu słownego przelew/gotówka.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że w przypadku wyciągów bankowych i faktury opisów dokumentów dokonywała księgowa projektu, następnie dokumenty były weryfikowane przez koordynatora projektu, który widząc błąd w opisie dokonał jego poprawki korektorem. Sytuacja ta wynikała głównie z niewiedzy koordynatora dotyczącej przepisów ustawy o rachunkowości i nie skonsultowaniu się w tym zakresie z księgową projektu. Co do rachunków przedstawianych do rozliczenia umów cywilnoprawnych były one przekazywane przez Wykonawców danej umowy i poprawki przy użyciu korektora zostały naniesione przez w/w Wykonawców przedstawiających rachunek za wykonaną usługę. Księgowy poinformował koordynatora o popełnionym błędzie i zapoznał z ustawą o rachunkowości w tym zakresie, tak aby w przyszłości uniknąć tego rodzaju błędów. W kolejnych rozliczeniach finansowych nie będą także przyjmowane rachunki od Wykonawców usług z tego rodzaju poprawkami.

(dowód: akta kontroli str. 356-365, 405-407)

3. Stwierdzono, że zgodnie z kosztorysem do umowy na realizację zadania *Chrońmy młodość w sieci*, zaplanowano m. innymi wydatki, tj.: zakwaterowanie uczestników i trenerów podczas warsztatów (48 osób + 6 trenerów x 2 osobodni) na kwotę 5.400 zł oraz transport zorganizowany do ośrodka szkoleniowego (4 kursy x 50 km) na kwotę 800 zł, finansowane w całości ze środków dotacji Wojewody Podkarpackiego w ramach zadania *Chrońmy Młodość*. W ramach zadania *Chrońmy młodość w sieci* uczestnikami była kadra pedagogiczna – 24 osoby (po 12 przedstawicieli z 6 gimnazjów i z 6 szkół ponadgimnazjalnych) oraz liderzy młodzieżowi – 48 osób (po 24 przedstawicieli szkół z 6 gimnazjów i 6 szkół ponadgimnazjalnych). Zgodnie z zapisami określonymi we wniosku o dotację na zadanie *Chrońmy Młodość*, realizowany program skierowany był do 6 szkół ponadgimnazjalnych. Rozliczając koszty zadania *Chrońmy młodość w sieci*, w części obejmującej środki z dotacji Wojewody Podkarpackiego wykazano zakwaterowanie uczestników – 48 osób liderów młodzieżowych z 12 szkół (w tym, z 6 gimnazjów) i 6 trenerów oraz koszty dojazdu w dniach 9-11 października 2015 r., kiedy to prowadzono warsztaty edukacyjne przez 4 trenerów dla 24 przedstawicieli kadry pedagogicznej (w tym 12 osób z 6 gimnazjów). Stowarzyszenie dokonało zapłaty za wszystkich uczestników (z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych) na kwotę 5.400 zł za zakwaterowanie i 800 zł za dojazd, ze środków dotacji Wojewody Podkarpackiego w ramach zadania *Chrońmy Młodość*. Również zapisy ujęte w sprawozdaniu do zadania *Chrońmy młodość w sieci*, wskazywały, że wydatki te w całości obejmowały środki z dotacji Wojewody Podkarpackiego. Działanie takie było niezgodne z umową na dofinansowanie zadania *Chrońmy Młodość*, ze względu na to, iż dotacja Wojewody Podkarpackiego przekazana była jedynie na zadania w szkołach ponadgimnazjalnych.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że na etapie planowania i przygotowywania wniosku o dofinansowanie projektu *Chrońmy młodość w sieci* dokonano podziału wydatków związanych z zakwaterowaniem kadry pedagogicznej podczas warsztatów edukacyjnych. Analogicznie podział taki powinien być dokonany w przypadku grupy liderów młodzieżowych. W wyniku błędu osoby przygotowującej wniosek, nie dokonano odpowiedniego zapisu w budżecie, z którego jasno wynikałoby, że zapłata za zakwaterowanie w wysokości 5.400 zł i transport w wysokości 800 zł dotyczy uczestników z 6 szkół ponadgimnazjalnych, którzy objęci zostali programem *Chrońmy Młodość*.

Wojewoda Podkarpacki podał, że (...) zgodnie z pozytywnie zweryfikowanym i zatwierdzonym przez komisję konkursową wnioskiem o dofinansowanie projektu pn. *Chrońmy Młodość*, w ramach programu *Razem bezpieczniej*, koszt

kwalfikowalny stanowią wydatki na zakwaterowanie i przejazd do ośrodka szkoleniowego osób będących nauczycielami i uczniami szkół ponadgimnazjalnych. Zgodnie z przedstawionym sprawozdaniem końcowym z realizacji zadania uczestnikami projektu byli uczniowie 6 szkół ponadgimnazjalnych z terenu Stalowej Woli. Koszty związane z przejazdem i zakwaterowaniem uczniów gimnazjów stanowiłyby koszt niekwalfikowalny projektu.

(dowód: akta kontroli str. 70-86, 347-399, 410-413, 481-492)

Ocena cząstkowa

Stowarzyszenie podjęło skuteczne działania i uzyskało środki FRPH na realizację programu profilaktyczno-edukacyjnego w zakresie zagrożeń związanych z nadużywaniem komputera i Internetu: *Chrońmy młodość w sieci*. Realizacja zadania odbywała się zgodnie z postanowieniami umowy. Przyznane w ramach dotacji środki z FRPH w łącznej kwocie 65.000 zł wykorzystano w całości. Zakładane cele zadania zostały osiągnięte. Przeszkolono 24 przedstawicieli kadry pedagogicznej i 48 liderów młodzieżowych, którzy zorganizowali zajęcia i prelekcje dla 2.434 kolegów i 1.997 rodziców/opiekunów. Stwierdzone w trakcie kontroli ww. nieprawidłowości nie miały wpływu na wykorzystanie środków FRPH, które zostały wydatkowane zgodnie z umową zawartą z KBdPN.

2. Działalność edukacyjna i diagnostyczna związana z problemem e-uzależnienia

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie z zapisami KRS i Statutu celem działania Stowarzyszenia było wspieranie rozwoju osobistego lub zawodowego osób poprzez organizowanie i popularyzowanie aktywnych form edukacji, profilaktyki i pomocy psychologicznej. Powyższe cele Stowarzyszenie mogło wykonywać poprzez: organizowanie i prowadzenie różnych form szkolenia lub doradztwa; tworzenie i prowadzenie specjalistycznych programów lub ośrodków o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym, profilaktycznym, wychowawczym, rozwojowym, organizowanie różnorodnych form wypoczynku. Realizowane przez Stowarzyszenie (ze środków FRPH) zadanie *Chrońmy młodość w sieci* mieściło się w zakresie określonym Statutem. W realizacji ww. zadania zastosowano rodzaj profilaktyki uniwersalnej skierowanej do młodzieży szkolnej, ich rodziców i kadry pedagogicznej o zasięgu lokalnym. Nie prowadzono profilaktyki selektywnej czy wskazującej.

Ponadto w ramach profilaktyki uniwersalnej Stowarzyszenie zorganizowało 2 grudnia 2015 r. konferencję „Chrońmy młodość w sieci”¹⁰. Konferencja była adresowana zarówno do przedstawicieli oświaty, jak i samorządu lokalnego. W ramach konferencji przeprowadzono m. innymi prelekcje oraz warsztaty na temat cyberprzemocy. Uczestnicy mieli możliwość uzyskania informacji nt. funkcjonowania dzieci i młodzieży w świecie nowych mediów, jak bezpiecznie korzystać z komputera i Internetu oraz o zagrożeniach z nich wynikających. Konferencja została objęta honorowym patronatem Prezydenta Miasta Stalowa Wola oraz Starosty Stalowowolskiego.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że *Zaproszenia na konferencję Chrońmy młodość w sieci organizowaną 2 grudnia 2015 r. skierowano przede wszystkim do: przedstawicieli placówek oświatowych (szkół ponadpodstawowych*

¹⁰ Realizowaną w ramach działań zadania *Chrońmy Młodość – program poprawy bezpieczeństwa w szkołach ponadgimnazjalnych z terenu Stalowej Woli*, i finansowaną z dotacji Wojewody Podkarpackiego w ramach tego zadania

z terenu powiatów stalowowolskiego i nizańskiego), poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków pomocy społecznej, przedstawicieli władz samorządowych, kuratorów sądowych, pracowników Domów Dziecka, przedstawicieli policji, powiatowych centrów pomocy rodzinie, wychowawców placówek wsparcia dziennego. Wysłano 120 zaproszeń. W Konferencji udział wzięło 112 osób.

(dowód: akta kontroli str. 338-340, 414-453)

2. Stowarzyszenie prowadziło własną stronę internetową www.stowarzyszenieintegracja.eu, na której zamieszczono informacje o tym czym zajmuje się Stowarzyszenie, jakiego rodzaju prowadzi działalność, do kogo skierowaną. W zakładce aktualności Stowarzyszenie zamieszczało własną ofertę aktualnie realizowanych, bądź zakończonych zadań, projektów, akcji czy imprez. W ramach realizowanego zadania *Chrońmy młodość w sieci*, dodatkowa promocja obejmowała plakaty informacyjne nt. realizowanego projektu.

(dowód: akta kontroli str. 454-455)

3. Działania prowadzone w ramach zadania *Chrońmy młodość w sieci* przyniosły oczekiwane rezultaty – uczestnicy projektu, tj. kadra pedagogiczna i liderzy młodzieży poszerzyli swoją wiedzę merytoryczną dotyczącą zagrożeń internetowych oraz zapobiegania i reagowania na cyberprzemoc. Potwierdzały to wyniki testu przeprowadzonego przed i po zakończeniu zadania. Przeprowadzone zajęcia profilaktyczno-edukacyjne w klasach z zakresu bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu przez teamy leaderskie, przyczyniły się do wzrostu świadomości na temat realnych niebezpieczeństw i zagrożeń wśród swoich rówieśników. Prelekcje przeprowadzone dla rodziców, przez przeszkoloną kadre pedagogiczną w zakresie wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z Internetu i zagrożeń związanych z nadużywaniem komputera i Internetu, pozwoliły uporządkować i pogłębić wiedzę w tym zakresie.

Stowarzyszenie w dniu 10 września 2015 r. (tj. po podpisaniu umowy na realizację zadania *Chrońmy młodość w sieci*), zgodnie z harmonogramem realizacji projektu, podpisało umowy partnerskie z 12 szkołami – partnerami zadania, w których określono zasady współpracy.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że Stowarzyszenie realizuje programy profilaktyczne, edukacyjne i aktywizacyjne nieprzerwanie od 1993 r. Początkowo działania realizowane były głównie w Rzeszowie, następnie w Nisku, Stalowej Woli. W środowisku zwłaszcza szkolnym z terenu Stalowej Woli programy Stowarzyszenia są bardzo dobrze znane. Przez kilkanaście lat współpracy z różnymi placówkami oświatowymi w naszych programach udział wzięło kilkadziesiąt tysięcy osób. Ponadto Stowarzyszenie o swoich działaniach informuje i promuje je poprzez stronę internetową: www.stowarzyszenieintegracja.eu. Na stronie umieszczane są najważniejsze informacje dotyczące realizowanych projektów. W ramach przygotowywania zadania pn. *Chrońmy młodość w sieci* Stowarzyszenie założyło realizację programu na terenie 12 szkół ponadpodstawowych ze Stalowej Woli. Program tym samym objął wszystkie szkoły ponadpodstawowe na terenie miasta. Skierowanie programu do ww. szkół wynikało m.in. z długoletniej współpracy ze szkołami w innych programach profilaktycznych. W 2014 i 2015 roku na terenie wszystkich szkół realizowany był program pn. „Chrońmy Młodość” dotyczący głównie profilaktyki przemocy i agresji wśród młodzieży. Podczas realizacji programu pojawiła się potrzeba objęcia uczniów profilaktyką dotyczącą zjawiska cyberprzemocy oraz zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu. W ten sposób powstał pomysł realizacji programu *Chrońmy młodość w sieci*, do którego

przystąpili wszyscy dyrektorzy szkół. Umowy partnerskie zostały zawarte po otrzymaniu informacji o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o dofinansowanie. Zapis o zawarciu umów został także zawarty w harmonogramie projektu. Działania opisane powyżej przyniosły efekty w postaci 12 podpisanych umów partnerskich i przystąpieniu do realizacji programu wszystkich szkół wskazanych we wniosku. Wszystkie te podmioty w trakcie realizacji poprzednich programów profilaktycznych we współpracy ze Stowarzyszeniem deklarowały chęć udziału w innych propozycjach Stowarzyszenia. Przed podpisaniem umowy z KBPN nie podpisywano porozumienia. Skala zadania była zgodna z oczekiwanymi efektami określonymi we wniosku o dofinansowanie zadania.

Dyrektorzy 10 szkół biorących udział w realizacji zadania *Chrońmy młodzież w sieci*, wyjaśnili, iż zdecydowali się na współpracę ze Stowarzyszeniem ze względu na to, iż jest to dla nich partner sprawdzony od lat i rzetelnie wykonujący zadania, a dotychczas realizowane programy cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród uczniów. Ponadto dyrektorzy szkół podkreślali, że oprócz współpracy ze Stowarzyszeniem przy realizacji zadania *Chrońmy młodzież w sieci*, sami również podejmowali działania profilaktyczne na rzecz bezpiecznego korzystania z komputera, Internetu.

(dowód: akta kontroli str. 278-337, 402-404, 456-480)

4. Stowarzyszenie dysponowało budynkiem o powierzchni 830 m² zlokalizowanym przy ul. Polnej 18 w Stalowej Woli, w którym mieściły się m. innymi pomieszczenia biurowe, pokoje terapeutyczne, świetlica. Pomieszczenia wyposażone były w meble biurowe, sprzęt (zestawy komputerowe, laptopy, aparaty fotograficzne, kamery cyfrowe, ekran projekcyjny), pomoce do prowadzenia terapii. Realizując zadanie *Chrońmy młodzież w sieci*, Stowarzyszenie zapewniło wystarczający potencjał rzeczowy i osobowy do wykonywania działalności profilaktyki e-uzależnienia dzieci i młodzieży.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że Stowarzyszenie dysponuje potencjałem rzeczowym i osobowym do realizacji zadań z zakresu profilaktyki i terapii e-uzależnienia dzieci i młodzieży. W ramach listy trenerów rekomendowanych przez Stowarzyszenie znajduje się około 50 osób – psychologów, pedagogów, terapeutów. Spośród tych osób dokonano wyboru trenerów, na co dzień zajmujących się pracą z dziećmi i młodzieżą oraz realizacją programów profilaktycznych. W sytuacji wymagającej skorzystania z pomocy terapeutów z zakresu e-uzależnień Stowarzyszenie ma możliwość zaangażowania terapeutów pracujących w Stalowowolskim Ośrodku Wsparcia i Interwencji Kryzysowej, który Stowarzyszenie prowadzi od 2008 r. W ramach realizacji zadania *Chrońmy młodzież w sieci*, podejmowane działania dotyczyły tylko i wyłącznie profilaktyki cyberprzemocy, stąd nie zaistniała potrzeba skorzystania z pomocy terapeutów. Planując przyszłe działania widzimy głównie potrzebę kontynuacji zadań z zakresu profilaktyki e-uzależnień. Natomiast zadania dotyczące terapii e-uzależnień, gdyby się pojawiły zostałyby przekazane do terapeutów zatrudnionych w SOWIK-u. Spowodowane jest to głównie tym, że terapia wymaga systematycznego działania i stałego zatrudnienia terapeutów, co ma miejsce w prowadzonym przez Stowarzyszenie Ośrodku.

(dowód: akta kontroli str. 269-272, 402-404)

5. Oprócz profilaktyki udzielonej w ramach realizacji zadania *Chrońmy młodzież w sieci* (finansowanego ze środków FRPH), Stowarzyszenie nie prowadziło innych działań obejmujących profilaktykę lub terapię dzieci i młodzieży związaną z e-uzależnieniami.

Wyjaśniając Prezes Stowarzyszenia podała, że w okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie oprócz programu *Chrońmy młodzież w sieci*, nie realizowało innych działań w zakresie e-uzależnień. Główną przyczyną był brak środków finansowych i dopiero rozpoczęła działalność Stowarzyszenia w tym zakresie w 2015 r. Stowarzyszenie do tej pory zajmowało się głównie profilaktyką narkomanii, agresji, przemocy, uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz programami aktywizacyjnymi. Profilaktyką cyberprzemocy i e-uzależnieniami zajęło się dopiero w 2015 r. Jest to problem stosunkowo nowy, do tej pory nie było także zbyt wielu konkursów w tym zakresie, w których Stowarzyszenie mogło aplikować o środki finansowe. Gdyby takowe konkursy były Stowarzyszenie z całą pewnością aplikowałoby o środki na tego rodzaju działalność. Ponadto w latach 2012-2014 Stowarzyszenie realizowało 3 duże projekty unijne skierowane do osób dorosłych stąd mniej działań realizowanych było z myślą o dzieciach i młodzieży. Oprócz zadania *Chrońmy młodzież w sieci*, nie realizowano innych zadań w zakresie e-uzależnień, głównie ze względu na brak środków finansowych na tego rodzaju działania w 2015 r. i zaangażowaniu w realizację w/w programu, który w tym zakresie był realizowany przez Stowarzyszenie po raz pierwszy. W 2016 r. Stowarzyszenie aplikowało po raz drugi o środki z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych. Wniosek złożono dnia 31.03.2016 r. W chwili obecnej nie ma jeszcze wyników konkursu, nie podpisano także umowy na realizację kolejnej edycji programu.

(dowód: akta kontroli str. 338-340)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Stowarzyszenie dysponowało wystarczającym potencjałem rzeczowym i osobowym do wykonywania działalności profilaktyki e-uzależnienia dzieci i młodzieży.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹, wnosi o:

1. Dokonywanie poprawek w dowodach księgowych zgodnie z przepisem art. 22 ustawy o rachunkowości.
2. Dokonywanie operacji finansowych zgodnie z warunkami określonymi w umowach o dofinansowanie realizacji zadań ze środków FRPH.
3. Ujmowanie wszystkich kosztów dotyczących realizacji danego zadania w ewidencji księgowej wyodrębnionej dla tego zadania i sporządzanie sprawozdań na podstawie tej ewidencji.
4. Poinformowanie Wojewody Podkarpackiego o sposobie wydatkowania środków dotacji w tej części, która została wykorzystana w zadaniu *Chrońmy młodzież w sieci*.
5. Poinformowanie NIK o zajęтым stanowisku przez Wojewodę Podkarpackiego, w związku z realizacją wniosku nr 4.

¹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia lipca 2016 r.

Urszula Dziedzic
Główny specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
Podpis